

פרק קדשי מזבח

מתניתין:

פרק זה עוסק בדברי איסור המצטרפין זה עם זה [על אף השוני שביניהם], כדי להשלים שיעור שלם של איסור.

המשנה הראשונה עוסקת בצירוף דברים שונים המשלימים זה את זה לשיעור של איסור מעילה, שהוא בפרוטה, וממנו ממשיכה המשנה לצירוף איסורים אחרים שבתורה.

כל קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה. א-10
אדם הנהנה משני מינים של קדשי מזבח, (528) כגון מחטאת ומאשם, באופן שנהנה מזה בחצי פרוטה, ומזה בחצי פרוטה, מצטרפין יחד לשיעור פרוטה, שהוא שיעור מעילה, וחייב קרן חומש ואשם (529).

וכן מצטרפין לחייב עליהן משום פיגול, אם אכל חצי כזית פיגול מקרבן אחד וחצי כזית פיגול מקרבן אחר.

לגבי תשלום חומש. וכיון שמעילה נלמדת מתרומה, הרי לדעת חכמים, הסוברים ששיעור אכילת תרומה הוא בכזית, הוא הדין שיעור אכילת מעילה הוא בכזית, וחייבים עליה אף על גב שאינו שוה פרוטה.

ונמצא, שלדעת חכמים יש שני דיני מעילה: הנאה, ואכילה. הנאה, שיעורה בפרוטה, ואכילה בכזית. וזו היא כוונת התוס' כאן שכתבו "אם אכל כחצי זית", וזו היא גם כוונתם בצינינם לדרך יח, ששם מבואר הלימוד של מעילה לתרומה. והגר"ח [בספרו על הרמב"ם פרק ח הלכה א] כתב שם בתוך דבריו, שהטעם ששיעור מעילה הוא בפרוטה, ולא בכזית, כיון שיסוד איסור מעילה הוא משום גזל הקדש, ולכן שיעורו הוא בפרוטה כשיעור גזל.

וצריך להוסיף כי על אף שמבואר בכמה מקומות [עיין הערה 5] שבקדשי בדק הבית המעילה היא מטעם גזל מהקדש, מכל מקום, גם קדשי מזבח הם ממוין הקדש, ויתכן גם בהם איסור ושיעור גזל. כי אף על פי שמקור קדושתם הוא קדושה עצמית ולא מחמת שייכותם לגבוה, בכל זאת, כתוצאה מקדושתם הם שייכים במידה מסויימת לגבוה, והנהנה מהם, הרי הוא

528. וכל שכן, חצי שיעור מעולה זו וחצי שיעור מעולה אחרת. [עיין רש"ש, המעיר שלשון התוס' אינה מדוייקת].

529. על פי המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה. אבל התוס' כתבו שיש בכך מחלוקת, ויש הסובר ששיעור מעילה הוא בכזית. והיכן מצאו התוס' דעה זו? המסורת הרש"ס מציין את הגמרא לקמן [יח ב]. אך מעיר הרש"ש, שאין שם שום מאן דאמר שמעילה היא בכזית. ואדרבה, בכל המשניות בפרק ההוא נאמר, כדבר הפשוט, ששיעור מעילה הוא בפרוטה.

והעולת שלמה מציין כמה מקורות בש"ס ששיעור מעילה הוא בפרוטה: פסחים [לב ב], כריתות [כג א], שבועות [כא ב, כד ב]. ועוד כתב הרש"ש שכן משמע בירושלמי וברמב"ם. וראה תוס' לקמן [יח א] שכתבו שאפילו אם דיני מעילה נלמדים מתרומה, מכל מקום, אין מעילה כי אם בשיעור פרוטה.

ומחדש הרש"ש [ובפסחים לג א מאריך בכך], שכוונת תוס' כאן היא למחלוקת אבא שאול וחכמים [שם במסכת פסחים] לגבי אכילת תרומה, אם היא בשיעור פרוטה או בשיעור כזית